

Capitolul I. Regimul general al obligațiilor

Indiferent de sursa lor concretă, odată născute, obligațiile se supun unui regim^[1] juridic comun. Acesta este format din regulile care guvernează (I) dinamica obligațiilor, concretizată prin transformarea și strămutarea lor, (II) stingerea fără plată și (III) executarea obligațiilor, precum și (IV) drepturile creditorului asupra patrimoniului debitorului.

Secțiunea I. Dinamica obligațiilor

1. Transformarea obligațiilor

Transformarea obligațiilor implică ideea de ruptură, de discontinuitate obligațională. Astfel, o obligație poate fi supusă unui mecanism convențional din care să rezulte o obligație modificată, raportat la cea inițială, numită și primitivă. Mecanisme clasice prin care se asigură transformarea obligațiilor sunt (1) novația și (2) delegația.

1.1. Novația (art. 1609-1614 N.C.C.; art. 1128-1137 C. civ)

Novația este un contract prin care părțile sale se angajează să pună capăt unei obligații preexistente concomitent cu generarea uneia noi. Transformarea vechiului raport de obligație în unul nou, voit și diferit de primul, este esența novației^[2].

În toate cazurile, novația este un mecanism juridic de *natură* convențională, acordul de voință juridică fiind esențial pentru nașterea și caracterizarea novației. Din punctul de vedere al naturii sale convenționale, novația va trebui să îndeplinească toate condițiile cerute pentru nașterea validă a unei convenții, după cum va produce și efectele caracteristice ale acestei convenții. Novația nu poate fi un act juridic unilateral, pentru că acesta ar valora modificarea pe cale unilaterală și discreționară chiar a raportul obligațional, cu efectul pierderii obligativității acestuia. Astfel, dacă debitorul ar putea de o manieră unilaterală să noveze obligația primitivă (inițială), evident că ar fi animat de intenția de a-i pune capăt fără să plătească. Invers, dacă creditorului i s-ar permite o modificare unilaterală a obligației, acesta

---

^[1] Bibliografie generală: Ph. Malaurie, L. Aynès, Ph. Stoffel-Munck, *Drept civil. Obligațiile*, Ed. Wolters Kluwer, București, 2010 (citată Ph. Malaurie); L. Pop, *Tratat de drept civil. Obligațiile*. Vol. I. *Regimul juridic general sau Ființa obligațiilor civile*, Ed. C.H. Beck, București, 2006; C. Stătescu, C. Bîrsan, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Ed. Hamangiu, București, 2008; B. Fages, *Droits des obligations*, Ed. LGDJ, Paris, 2009; M. Fabre-Magnan, *Droit des obligations. 1. Contrat et engagement unilatéral*, Ed. PUF, Paris, 2008; J. Pineau, D. Burman, S. Gaudet, *Théorie des obligations*, Ed. Thémis, Montréal, 2001; F. Terré, Ph. Simler, Y. Lequette, *Droit civil. Les obligations*, Ed. Dalloz, Paris, 1999 (citată F. Terré).

^[2] L. Pop, *Ființa obligațiilor*, *op. cit.*, p. 296; C. Stătescu, C. Bîrsan, *op. cit.*, p. 372; B. Fages, *op. cit.*, p. 557; M. Fabre-Magnan, *op. cit.*, p. 597.

poate fi tentat să o facă mai oneroasă decât era inițial. Ambele ipoteze ar submina fundamental stabilitatea circuitului civil, prin aceea că obligativitatea raportului primitiv ar fi pusă în paranteză.

Sursa intelectuală^[1] a novației, așa cum îi trădează și numele (*novatus*), se regăsește în dreptul roman. În cel clasic, novația era un contract solemn (*litteris* sau *stipulatio*), prin care se putea modifica fie sursa obligației inițiale (*inter eadem personae*), fie unul dintre subiecții unei legături obligaționale (*inter novas personae*). Odată cu dreptul bizantin apare elementul esențial de astăzi al novației – intenția de a nova, iar contractul novator devine unul consensual.

Tipologie. Novația poate concret să îmbrace diferite forme, care în esență formează două mari clase: novația obiectivă și cea subiectivă. Poate fi considerată *novație obiectivă* convenția care modifică orice element al raportului obligațional primitiv, mai puțin subiecții acestuia. Astfel, se poate considera că obiectiv a fost novat un raport de creanță dacă subiecții săi se înțeleg să îi schimbe cauza, obiectul, ori condițiile de plată. În acest sens, dacă subiecții introduc un nou termen suspensiv într-un raport obligațional preexistent, noua obligație poate fi considerată a fi fost novată obiectiv.

Novația subiectivă a raportului de obligație semnifică înlocuirea subiecților acestuia. Dacă subiecții inițiali se înțeleg să își substituie alte persoane în rolul lor de debitor ori de creditor, vom asista la o novație subiectivă. Astfel, creditorul poate să consimtă la înlocuirea sa cu o altă persoană, care va deveni titular al creanței astfel novată. La o asemenea înțelegere trebuie să fie parte și debitorul primitiv, altfel deosebirea față de cesiunea de creanță ar fi iluzorie, iar operațiune juridică nu ar valora doar transformarea sa, ci strămutarea vechii creanțe către patrimoniul noului creditor. În schimb, un terț poate să îl înlocuiască pe vechiul debitor, fără știința acestuia, ci doar pe baza acordului cu creditorului inițial. În acest caz s-a vorbit de novație *ex promissio*, deoarece ea izvorăște din voința terțului (noul debitor) de a plăti în nume propriu o obligație preexistentă [art. 1609 alin. (2) N.C.C. *in fine*; art. 1131 C. civ.]. Debitorul primitiv nu se poate opune eficient unei asemenea operațiuni de inovare juridică, deoarece – pe de o parte, oricine poate face plata, iar – pe de altă parte, el nu ar avea interes să o facă, în sensul că pentru debitorul primitiv novația va avea efect liberatoriu. În cazul în care el se încapățânează să plătească după încheierea novării, debitorul primitiv va face o plată nedatorată, deși elementul erorii *solvens*-ului lipsește. Ca să producă efectele sale caracteristice, novația *ex promissio* trebuie să fie făcută pentru întreaga datorie inițială, altfel vom asista la inovare atât subiectivă, cât și obiectivă, combinându-se cele două tipuri de novație.

Condițiile novației. Fiind un contract, pentru ca ea să se nască validă, dar și aptă să producă efecte juridice, novația va trebui să îndeplinească două rânduri de

---

[1] Paragraful are doar menirea de a indica originea instituției, fără pretenții istorice, în întreaga lucrare fiind folosite, în lipsă de orice altă trimitere, lucrările: V. Hanga, M.D. Bob, *Curs de drept privat roman*, Ed. Universul Juridic, București, 2009; J.F. Brégi, *Droit romain. Les obligations*, Ed. Ellipses, Paris, 2006; D. Deroussin, *Histoire du droit des obligations*, Ed. Economica, Paris, 2007; J.L. Gazzaniga, *Introduction historique au droit des obligations*, Ed. PUF, Paris, 1992; J.P. Lévy, A. Castaldo, *Histoire du droit civil*, Ed. Dalloz, Paris, 2002

condiții. Primele se leagă de natura s-a contractuală, iar din acest punct de vedere, sunt de respectat condițiile de fond impuse oricărei convenții (art. 1179 N.C.C.; art. 948 C. civ.). În plus, novația trebuie să satisfacă și anumite condițiile specifice, care îi asigură efectul caracteristic: inovarea raportului obligațional preexistent. Înainte de a ne referi doar la acestea din urmă, trebuie subliniat că o pre-condiție a novației este tocmai pre existența unei obligații civile valide. Ar fi lipsit de noimă dacă am încerca să vorbim despre novație în lipsa unui raport de obligație pre-existent intenției subiecților săi de a-l transforma. Novația este rezervată doar obligațiilor civile, prin urmare, pre existența unei obligații naturale^[1] nu poate justifica atât o novație, cât intenția de a transforma un raport de fapt într-unul juridic, iar o asemenea operațiune nu ar fi decât întemeierea, crearea unei obligații, iar nu o inovare propriu-zisă. Din acest motiv, se poate nota că trebuie îndeplinite două condiții specifice pentru a se putea vorbi despre novație, adică despre un acord novator: (1) intenția de a nova și (2) elementul nou.

(1) Intenția de a nova (*animus novandi*) este cauza juridică a novației, înțeleasă ca intenție de a pune capăt vechii obligații prin transformarea ei într-una nouă, diferită (măcar parțial) de cea veche. Părțile acordului novator trebuie să fie animate de intenția de modifica juridic ceva într-un raport de obligație. Dacă, în schimb, modificarea obligației survine ca urmare a schimbării ambientului juridic (fapte delictuale ale uneia dintre părți; intervenția legiuitorului etc.) nu vom avea de-a face cu o novație, ci cu o transformare neintenționată a raportului de obligație, survenită ca urmare a unor elemente străine de voința juridică a subiecților obligației. Intenția de a nova nu se prezumă, ci trebuie să fie expresă, trebuind să fie dovedită^[2] după dreptul comun, de cel care o invocă (art. 1610 N.C.C.). Elementul subiectiv al novației, care e intenția de inovare juridică, trebuie să fie evident, adică expres și neîndoielnic, în caz de dubiu, novația nu există. Caracterul expres al lui *animus novandi* nu implică automat ca el să fie consacrat în termeni speciali, după cum nu indică vreo formă specială de respectat (act autentic, act scris etc.). Ideea este ca din exteriorizarea consimțământului de a nova să poată fi dedusă intenția certă a părților de a modifica vechiul raport obligațional, cu efectul stingerii acestuia prin înlocuirea cu unul nou. În fapt, intenția de a nova este dedusă practic din aceea că părțile novației modifică efectiv structura raportului obligațional inițial.

(2) Elementul nou, ori inovator, care face diferența față de obligația inițială și justifică obiectiv să vorbim despre novație, poate purta asupra oricărui element structural sau accidental al obligației. Dacă se vorbește despre structură, subiecții raportului pot modifica obiectul, cauza sau chiar părțile obligației primitive. Astfel, de pildă, se poate modifica cuantumul datoriei, se poate schimba cauza oneroasă în una gratuită, se poate modifica obiectul prestației concrete sau chiar persoana debitorului ori a creditorului. Dacă ne referim la elemente accidentale, are trebui să ne referim în special la modalitățile obligației. Astfel, părțile acordului novator pot modifica scadența, pot introduce o condiție nouă, care să afecteze existența obligației etc.

[1] v. art. 2264 (3) N.C.C., care interzice novarea datoriilor de joc.

[2] Este o derogare de la regula după care cauza se prezumă în orice contract, v. art. 1239 N.C.C.

Efectele novației sunt impuse de voința părților acordului novator și marchează transformarea raportului obligațional primitiv. Extincția obligației inițiale și apariția simultană a uneia noi sunt termenii contradictorii ai binomului ce constituie efectul juridic specific al novației. Esențialmente, efectul definitiv al novației este discontinuitatea juridică; în sensul ca obligația inovată, noua obligație, se deosebește de cea veche, care moare odată cu nașterea noii obligații. Deci, dacă părțile nu prevăd altfel, transformarea obligației primitive valorează stingerea ei fără executare. Efectul extinctiv al novației implică discontinuitate între vechea și noua obligație. Stingerea afectează – prin urmare, și toate accesoriile și garanțiile vechii obligații, ca o consecință firească a faptului că ea dispăre. În mod concret, novația nu produce efecte translative ale garanțiilor reale, întrucât ipotecile și gajul se sting ca efect al novării raportului garantat. Și în ipoteza novației subiective, garanțiile reale se sting și ele, deci nu se strămută asupra bunurilor noului debitor (art. 1611 N.C.C.).

În cazul codebitorilor solidari, novația obligației unuia dintre aceștia are efect liberatoriu și pentru ceilalți debitori solidari, după cum același efect liberatoriu are novația datoriei debitorului principal față de fideiusori [art. 1613 alin. (1) N.C.C.]. În schimb, față de cocreditorii solidari, novația consimțită de un singur creditor nu produce efecte și față de creanțele celorlalți creditori (art. 1614 N.C.C.). *A fortiori*, novația unui raport obligațional indivizibil sau a unei obligații *in solidum* va duce inevitabil la stingerea indivizibilității. Prin excepție de la caracterul distructiv al novației, „atunci când creditorul a cerut acordul codebitorilor sau, după caz, al fideiusorilor ca aceștia să fie ținuți de noua obligație, creanța inițială subzistă în cazul în care debitorii sau fideiusorii nu își exprimă acordul” [*idem* (2)]. În fine, Noul Cod civil a introdus expres un element de noutate față de veche reglementare, care consistă în posibilitatea noului debitor de a invoca nulitatea absolută a actului novat (art. 1612 N.C.C.), dar despre acest aspect mai jos. Evident că aceste reguli sunt supletive, iar părțile novației pot să deroge de la ele, dar derogarea de la efectul discontinuu al novației va ridica practic semne de întrebare asupra înseși naturii juridice a novației.

Din acest punct de vedere, novația – înțeleasă ca mijloc de transformare a obligațiilor civile, nu trebuie să ducă în eroare: transformarea semnifică aici discontinuitate obligațională, iar nu continuitate. Transformarea prin novație e un mijloc de stingere a obligației fără satisfacția prestației inițial promise, care șterge orice urmă juridică a vechii obligații și a garanțiilor care o acompaniau. Deci, nu orice modificare a unei obligații este automat și o novație.

Utilitatea practică a novației e restrânsă datorită efectului său distructiv. Astfel, odată generat un raport de creanță, care în plus poate fi însoțit și de garanții personale sau reale, este dificil să ne imaginăm că autorii lui vor renunța la el, cu efectul de a stinge și garanțiile aferente, fără a lua în calcul costurile refacerii unei noi legături juridice. Și din cauza costurilor, este util practic de cercetat dacă autorii novației sunt într-adevăr animați de intenția de a nova sau doresc doar modificarea unui vechi raport de obligație, cu păstrarea unor elemente inițiale, caz în care nu se va mai putea vorbi despre novație. Din acest unghi de vedere, este de analizat și situația unui acord novator nul, care – însuflețit fiind de *animus novandi*, ar putea fi interpretat ca fiind extinctiv de veche obligație, deși inapt să creeze una nouă. O

interpretare pragmatică ar permite ca un asemenea acord inovator noul să nu producă niciun efect extinctiv, cu consecința supraviețuirii vechii obligații.

Drept tranzitoriu. Fiind o convenție, novația este supusă dispozițiilor legii în vigoare la data când a fost încheiată, pentru tot ceea ce privește încheierea, interpretarea, efectele, executarea și încetarea sa. Eventualele modificări ale contractului se fac cu respectarea tuturor condițiilor prevăzute de legea în vigoare la data modificării contractului preexistent (art. 102 din Legea nr. 71/2011).

Noul Cod civil. Terminologic, în mod firesc s-a renunțat la *novațiunea* de la 1865 și s-a trecut la *novație*, iar pentru obligația primitivă, noul Cod civil folosește sintagma de *obligație inițială*, după cum pentru noua obligație s-a preferat *creanța novată*. Dacă vechiul Cod civil nu conținea o definiție a novației, mulțumindu-se să ne arate cum se poate încheia aceasta (art. 1128), noul Cod civil are ambiția de a ne furniza și o definiție legală. Astfel, art. 1609 alin. (1) N.C.C. dispune că „Novația are loc atunci când debitorul contractează față de creditor o obligație nouă, care înlocuiește și stinge obligația inițială.” Lăsând la o parte stângăcia exprimării^[1], ar fi de observat alte aspecte. Astfel, definiția sugerează caracterul contractual al novației, după cum include și efectul său de extincție a vechii obligații. În plus, e de observat și cuvântul *înlocuiește* din definiția legală, cu efectul că obligația novată ar disloca și substitui obligația primitivă. Aspectul nu e foarte exact, fiindcă novația aneantizează vechea obligație, creând discontinuitatea față de noua obligație, în timp ce cuvântul *înlocuiește* ar sugera continuitatea vechii obligații prin cea novată. De esența novației e discontinuitatea obligațională, iar nu faptul că în *locul* unei creanțe vechi apare una nouă, ceea ce ar putea genera interferențe nedorite cu mijloacele de perpetuare, ori transmitere a creanței. Sub acest aspect, nici codul de la 1865 nu era scutit de critică, deoarece folosea cuvântul *substituit* (pentru noul creditor, conform art. 1128 C. civ.), ceea ce putea sugera o continuitate a vechii creanțe, aspect respins de efectele distructive ale novației. Ideea poate fi păstrată și pentru noul Cod civil, cu mențiunea că *substituit* s-a înlocuit cu *schimbat* [art. 1611 alin. (2) N.C.C.].

Substanțial, este de remarcat art. 1612 N.C.C., care – trecând în revistă mijloacele de apărare puse la dispoziția noului debitor^[2], dispune că acesta din urmă „poate invoca nulitatea actului din care s-a născut obligația inițială”. Aceasta ar fi o excepție de la regula că noul debitor nu se poate folosi de mijloacele pe care le avea la îndemână vechiul debitor în contra creditorului. Mai general, legea introduce o excepție de la efectul extinctiv al novației, deoarece se păstrează legăturile generate de actul primitiv și pentru noul debitor, terț față de acesta, care poate să invoce nulitatea^[3] ca mijloc de apărare în contra plății cerute de creditor. Oricum, textul legal poate ridica și alte interogații, pe lângă punerea în paranteză a discontinuității novației. Astfel, se poate întreba dacă angajamentul noului debitor era valid juridic, din moment ce el refuză plata pe motiv de nulitate al unui act la care

[1] „Debitorul contractează față de creditor” – s.n., eventual *contractează cu sau se obligă față de*.

[2] Aceasta rămâne nou nu numai în cazul novației subiective, ci și în celelalte cazuri, deoarece noua obligație e altceva decât vechea obligație.

[3] La o primă vedere ar fi vorba doar de nulitatea absolută.

nu a participat și care nu are nicio legătură juridică cu *animus novandi*, singura cauză din care ar trebui să izvorască angajamentul său juridic de plată.

1.2. Delegația (art. 1132 și art. 1133 C. civ.)

O aplicație specială a mecanismului novației, la care noul Cod civil a renunțat, este delegația^[1]. Aceasta poate fi înțeleasă ca un contract prin care debitorul inițial (*delegantul*) aduce creditorului său primitiv (*delegatarului*) angajamentul de plată al unui terț față de raportul inițial de obligație (terț numit *delegat*). De observat că – spre deosebire de novație, delegația^[2] implică acordul a trei persoane: delegatarul și delegantul – care erau subiecții raportului primitiv, și un terț față de acest raport. Din acest punct de vedere, se poate face diferența între delegație și novația *ex promissio*, la care acordul debitorului inițial nu era cerut. Fără consimțământul celor trei nu vom fi în prezența delegației, ci poate în fața unui alt mecanism: novație sau convenție de *porte fort* ori un mandat pentru plată. Din acest acord trilateral trebuie să deducem și intenția părților.

Astfel, dacă cei trei se înțeleg ca din joc să fie scos delegantul, pentru ca plata să fie făcută de terțul delegat, intenția de a nova raportul primitiv – care îl avea ca debitor pe delegant, va face din această operațiune o novație subiectivă, care poartă denumirea de *delegație perfectă*. Efectul esențial acestui tip de delegație e liberarea debitorului inițial (*delegant*) – prin declarația expresă a creditorului primitiv (art. 1132 C. civ.), cu stingerea tuturor accesoriilor obligației sale, întocmai ca la novația propriu-zisă. Deci, delegația perfectă are un efect de discontinuitate, vechea obligație stingându-se, deoarece creditorul primitiv (*delegatarul*) a ales să îl execute doar pe *delegat*. În schimb, dacă părțile se înțeleg^[3] ca delegatul să plătească alături de debitorul inițial (*delegant*), vom avea de-a face cu o *delegație imperfectă*. În caz de dubiu între cele două, adică dacă nu poate fi probată voința expresă a delegatarului de a-l descărca total pe delegant, delegația se consideră imperfectă. Aceasta deoarece renunțarea la un drept (al delegatarului) nu se poate prezuma, oricum vechiul Cod civil avea și un text în acest sens (art. 1132 C. civ. *in fine*), iar sub noul Cod civil se poate recurge la invocarea art. 13 N.C.C.

Efectele delegației trebuie deosebite după speciile delegației. Astfel, în cazul celei perfecte, consecințele sale juridice sunt cele de la novația subiectivă, în sensul că vechiul debitor e liberat, creditorul său inițial nemaținând pentru plată decât pe delegat, întrucât întregul raport primitiv de obligație, preexistent delegației, s-a stins. Dacă delegația ar fi doar imperfectă, efectul esențial este că creditorul adițională un nou debitor la cel inițial, e vorba de terțul-delegat. În această ipoteză, delegația nu mai este o tehnică contractuală prin care se asigură discontinuitatea juridică între vechea și noua obligație, ci însumarea de mai mulți debitori. Prin dele-

[1] «*Delegatio* « *delego* « *lego*, a trimite în misiune; pentru că delegatul e trimis să plătească delegatarului. În afară de denumire și etimologie, delegația din dreptul civil nu are nicio legătură cu delegația din dreptul muncii.

[2] L. Pop, *Ființa obligațiilor*, op. cit., p. 315; C. Stătescu, C. Bîrsan, op. cit., p. 374; B. Fages, op. cit., p. 549; M. Fabre-Magnan, op. cit., p. 538.

[3] Art. 1613 alin. (2) N.C.C. ar putea fi interpretat în sensul că noul Cod civil nu ar fi renunțat cu totul la ideea de delegație, dar una survenită.

gația imperfectă, creditorul (*delegatarul*) face să i se aducă un nou debitor (terțul *delegat*), care va fi legat alături de vechiul debitor (*delegant*), ceea ce nu e totuși suficient pentru a deduce automat că obligația ar fi devenit solidară sau indivizibilă între delegat și delegant. Delegația imperfectă lasă neatinsse garanțiile constituite inițial și eventual poate să cuprindă expres altele noi (gaj, ipotecă, fideiusiune etc.).

Utilitatea practică a delegației este relativ scăzută. Dar ea poate fi regăsită ca mijloc de evitare a unei duble plăți, prin aceea că delegatul va plăti direct delegatarului ceea ce datora delegantului. După cum mecanismul delegației ar putea explica plățile indirecte, prin cărțile bancare de debit, de pildă. Titularul unui cont în bancă poate folosi cardul (atașat aceluși cont) pentru plata unui serviciu prestat de un comerciant. În acest caz, delegatul (banca) va plăti la ordinul delegantului (clientul) direct delegatarului (comerciant), care a acceptat acest sistem de plată. Astfel se va evita ca delegantul să ridice bani de la bancă pe care mai apoi să îi înmâneze comerciantului; o simplificare de relații comerciale, deci.

Drept tranzitoriu. Delegația încheiată sub imperiul vechiului Cod civil rămâne supusă dispozițiilor legii în vigoare la data când a fost încheiată, pentru tot ceea ce privește încheierea, interpretarea, efectele, executarea și încetarea sa (art. 3 și art. 102 din Legea nr. 71/2011). Eventualele modificări ale delegației, după intrarea în vigoare a noului Cod civil, vor observa regulile care guvernează regimul general al obligațiilor prevăzute de legea în vigoare la data modificării. În fine, și sub imperiul noului Cod civil, încheierea unei delegații va fi posibilă, datorită libertății contractuale, iar regimul ei concret va rezulta din interpretarea voinței părților, care pot face trimitere la novație, precum și din aplicarea regulilor noului Cod civil, care guvernează regimul general al obligațiilor.

2. Transmiterea obligațiilor

Dacă transformarea obligațiilor presupune o discontinuitate obligațională, transmiterea obligațiilor implică ideea de continuitate. Astfel, o obligație poate fi supusă unor mecanisme convenționale prin care să i se asigure dinamica, prin trecerea ei de la o persoană la alta. Mecanisme clasice prin care se înfăptuiește transmiterea obligațiilor sunt (1) subrogația personală, (2) cesiunea de creanță (3) preluarea datoriei și (4) cesiunea contractului.

2.1. Subrogația personală (art. 1593-1598 N.C.C.; art. 1106-1109 C. civ.)

Subrogația personală^[1] este un mecanism ce asigură transmisiunea unei creanțe, prin plata obligației corelative acesteia, către persoana care a făcut plata [art. 1593 alin. (1) N.C.C.]. Cel care plătește (*solvens*-ul) est terț față de creanța transmisă, iar prin plată, el urmărește să se substituie în drepturile creditorului inițial (*accipiens*^[2]), toate acestea fără concursul debitorului inițial. Nu foarte elegant, terțul *solvens* este denumit și *subrogat*, deoarece el îl înlocuiește pe creditorul primitiv în raportul de creanță plătit. În fond, regula ar fi că cine plătește dato-

^[1] L. Pop, *Ființa obligațiilor*, op. cit., p. 256; C. Stătescu, C. Bîrsan, op. cit., p. 367; B. Fages, op. cit., p. 539; M. Fabre-Magnan, op. cit., p. 533.

^[2] Cel care primește plata.

ria altuia se poate substitui în locul juridic al creditorului plătit. În afară de subrogație, un astfel de terț *solvens* ar mai putea recurge la mandat, gestiunea de afaceri sau la îmbogățirea fără justă cauză, pentru a recupera ceea ce a plătit pentru altul. Marea diferență între aceste mecanisme și subrogația personală este dată de aceea că doar subrogația conferă *solvens*-ului aceleași drepturi pe care le-a avut și creditorul inițial (*accipiens*). Din acest unghi de vedere, subrogația asigură continuitatea raportului obligațional, prezentată de obicei ca o transmisiune a creanței de la *accipiens* la *solvens*, foarte asemănătoare cu cesiunea de creanță. Deosebirea esențială dintre cele două este dată de aceea că subrogația nu operează decât prin plată și în măsura acesteia. Dacă cesiunea de creanță vrea să sublinieze că valoarea reprezentată de creanță poate să circule între diferite patrimonii, subrogația reliefează modificarea relației juridice, prin înlocuirea creditorului inițial cu un terț (*solvens*), care îi succede în drepturile de creanță.

Sursa intelectuală a subrogației se găsește în dreptul roman, care – din epoca bizantină, cunoștea un mecanism (*successio in locum creditoris*) ce permitea persoanei care a plătit unui creditor ipotecar să se substituie în drepturile și acțiunile preferate ale celui din urmă. Anterior, subrogația era legată de excepția *cedendarum actionum*^[1], pe care fideiusorul o avea în contra *solvens*-ului, care nu reușea să îi transmită accesoriile creanței plătite.

Tipologie. În mod concret, mecanismul de substituie a creditorului inițial nu poate avea decât două surse distincte: legea sau contractul. Din acest motiv, subrogația personală poate să fie *legală* sau *convențională*. În funcție însă de rolul voinței unuia dintre subiecții raportului de obligație, subrogația convențională poate fi una *consimțită fie de creditor, fie de debitor*. O subrogație voită simultan și de debitor și de creditor este posibilă, dar tehnic va fi considerată că intră în categoria subrogației consimțită de debitor [art. 1594 alin. (2) și art. 1595 alin. (3) N.C.C.]. Indiferent de sursa sa, ori de specia concretă, subrogația personală produce esențial aceleași efecte de înlocuire a creditorului inițial cu terțul plătitor (*solvens*). Spre deosebire de vechiul Cod civil, noul Cod civil reglementează și o subrogație parțială (art. 1598 N.C.C.), de unde rezultă că dacă plata este integrală, vom asista la o *subrogație totală*, dacă nu, va fi vorba doar despre o *subrogație parțială*.

Decelarea **naturii juridice** a subrogației personale depinde de tipul acesteia. Astfel, *subrogația legală* nu este decât un mecanism obiectiv – funcțional doar în cazurile expres arătate de lege, care își produce efectele *ope legis*, prin care se înlocuiește subiectul activ al creanței cu un terț plătitor. Această înlocuire poate fi privită și ca o transmisiune de creanță, datorită faptului că aceasta se strămută, prin plată, de la vechiul creditor la noul creditor, care este *solvens*-ul. Cel din urmă se va subroga în toate drepturile creditorului inițial doar prin și la momentul plății creanței, fără ca voința sau știința debitorului să fie implicată. Din acest unghi, subrogația face să pivoteze raportul de obligație dintr-un punct fix (debitorul) între două persoane diferite (de la *accipiens* la *solvens*). În schimb, chiar dacă efectele sunt identice, *subrogația convențională* sau voluntară este un contract, o operațiu-

[1] Art. 1682 C. civ. e dovada modernă a acestui vestigiu antic.

ne juridică al cărui efect esențial este înlocuirea persoanei creditorului inițial (*accipiens*) cu aceea a *solvens*-ului.

Condițiile juridice trebuie deosebite după cum subrogația e legală sau voluntară. Pentru **subrogația legală**, noul Cod civil dispune printr-o enumerare – care poate fi completată și cu alte texte de lege, cazurile în care are loc înlocuirea de drept a creditorului inițial cu persoana *solvens*-ului. Se poate observa că noul Cod civil preia – într-o formulare mai generală, ipotezele prevăzute de vechiul Cod civil (art. 1108), plus sublinierea că acestea pot fi complinite și de „alte cazuri stabilite de lege”. Astfel, potrivit art. 1596 N.C.C., subrogația personală se produce de drept: (1) în folosul creditorului, chiar chirografar, care plătește unui creditor care are un drept de preferință, potrivit legii; ceea ce înseamnă că dacă un creditor de rang inferior (chirografar sau nu) plătește unui creditor de rang superior, primul îl va înlocui pe al doilea în fața debitorului, dar și față de ceilalți creditori cu care subrogatul ar putea intra în concurs. Rațiunea subrogației aici se regăsește în aceea că subrogatul vrea să câștige un loc preferat în concursul eventual cu alți creditori ai aceluiași debitor, ceea ce este posibil datorită efectului de transmisiune al subrogației personale. Apoi, subrogația se produce de drept și (2) în folosul dobânditorului (unui bun) care îl plătește pe titularul creanței însoțite de o garanție reală (ce poartă asupra bunului dobândit). Fie că e vorba de gaj, ipotecă sau altă garanție reală, dobânditorul unui bun grevat – dacă va plăti pe creditorul beneficiar al garanției, îl va înlocui pe acesta din urmă, cu efectul stingerii garanției^[1].

Subrogația își mai produce de drept efectele și (3) în folosul celui care, fiind obligat împreună cu alții sau pentru alții, are interes să stingă datoria. Ipoteza se referă la subrogatul care era codebitor principal solidar, *in solidum*^[2] sau legat de indivizibilitatea datoriei, după cum textul legal e de aplicat și între fideiusorii obișnuiți sau reali. În acest caz, codebitorul solidar – care a plătit să spunem în întregime datoria, se va subroga în rolul creditorului inițial și va putea începe urmărirea celorlalți foști colegi de solidaritate pasivă. În fine, (4) în folosul moștenitorului^[3] care plătește din bunurile sale datorile succesiunii, va opera subrogația legală, cu efectul că moștenitorul *solvens* va prelua creanța plătită de el și se va putea îndrepta în contra celorlalți moștenitori sau, în lipsa acestora, datoria subrogată se va stinge prin confuziune. Alături de aceste cazuri expres arătate de Noul Cod civil, legea mai poate prevedea și alte cazuri^[4] în care plata făcută de *solvens* poate avea efect de subrogație a acestuia în drepturile *accipiens*-ului.

[1] Dobânditorul bunului va fi în același timp și creditor al obligației garantate cu bunul dobândit, efectul fiind că, creditorul subrogat va avea o garanție care va purta pe un bun al său, cu efectul stingerii prin confuziune a garanției.

[2] Cel care plătește o datorie, garant fiind, va beneficia și el de subrogația personală legală.

[3] Vechiul Cod civil se referea doar la eredeii beneficiar (art. 1108 pct. 4 C. civ.), deci la cel care a acceptat moștenirea sub beneficiul de inventar, distincție care însă nu se mai justifică sub Noul Cod civil (art. 1114).

[4] De pildă, chiar Noul Cod civil, în art. 2210, ne oferă un alt caz de subrogare, cea a asigurătorului: „În limitele indemnizației plătite, asigurătorul este subrogat în toate drepturile asiguratului sau ale beneficiarului asigurării împotriva celor răspunzători de producerea pagubei, cu excepția asigurărilor de persoane.”

Pentru condițiile speciale^[1] ale **subrogației convenționale**, avem de distins după cum aceasta este consimțită de debitor sau de creditor. În cel din urmă caz, subrogația personală e un contract între creditorul inițial și un terț, ce va deveni subrogat, care presupune înțelegerea ca, odată primită plata de la terț, creditorul să îi transmită acestuia, la momentul plății și în limitele ei, toate drepturile pe care le avea împotriva debitorului. Subrogația consimțită de creditor operează fără consimțământul debitorului; orice stipulație contrară se consideră nescrisă, pentru a mai putea vorbi despre subrogația consimțită de creditor (art. 1594 N.C.C.; art. 1107 pct. 1 C. civ.). Subrogația personală consimțită de debitor poate avea loc atunci când acesta se împrumută de la un terț – ce va deveni subrogat, spre a-și plăti datoria și, prin acest contract, transmite împrumutătorului drepturile creditorului primitiv, față de care debitorul avea datoria pentru care s-a împrumutat. Acest tip de subrogație personală este valabilă numai dacă: (1) actul de împrumut și chitanța de plată a datoriei au dată certă, în împrumut se declară că (2) suma a fost împrumutată cu intenția de a se plăti datoria, iar (3) în chitanța emisă de creditorul inițial (*accipiens*) se face mențiune că plata s-a făcută cu banii împrumutați de la terțul subrogat, care este *solvens*-ul. În lipsă de stipulație contrară, subrogația consimțită de debitor se încheie valid și fără consimțământul creditorului inițial (art. 1595 N.C.C.; art. 1107 pct. 2 C. civ.).

Indiferent că ar fi vorba despre subrogația convențională consimțită de debitor sau de creditor, clauza sau contractul, care generează subrogația, trebuie să fie exprese. În plus, se cere forma scrisă pentru a se putea proba și face opozabilă subrogația convențională, altfel ea rămâne inopozabilă terților [art. 1593 alin. (3) N.C.C.], după cum nici nu poate fi opusă debitorului^[2]. Dar, înscrisul sub semnătură privată nu este suficient și pentru a face dovada *datei* subrogației, care trebuie „făcută tot într-un timp cu plata”. Din acest motiv, înscrisul care constată subrogația convențională, precum și chitanța de plată – dacă nu sunt acte autentice, trebuie să aibă ambele dată certă, care se dobândește potrivit unor norme speciale^[3].

Efectele subrogației se produc doar din *momentul* și *în măsura* plății pe care *solvens*-ul o face în folosul creditorului inițial. În lipsa plății, subrogația nu se produce, iar dacă plata e doar parțială și subrogația va fi tot parțială. Caracteristica generală a subrogației, indiferent de sursa ei legală sau voluntară, este de a asigura continuitatea obligației plătite, în sensul că plata nu stinge creanța, ci o prezervă și o transferă noului său titular, care va fi *solvens*-ul. Prin urmare, efectul de continuitate produce consecințe împotriva debitorului principal și a celor care au garantat obligația. Aceștia din urmă pot opune noului creditor (*solvens*) toate mijloacele de apărare pe care le aveau și împotriva creditorului inițial (*accipiens*), deoarece *solvens*-ul dobândește nu numai creanța plătită de el, dar și accesoriile și garanțiile care o însoțeau (art. 1597 N.C.C.). În cazul unei *subrogații parțiale*, creditorul inițial (*accipiens*), titular al unei garanții, are preferință față de noul creditor

[1] Condițiile speciale ne atrag aici atenția, deoarece – fiind un contract, pentru ca ea să se nască validă, aptă de a produce efecte juridice, delegația va trebui evident să respecte și condițiile generale impuse contractului (art. 1179 N.C.C.; art. 948 C. civ.).

[2] Când subrogația a fost consimțită de creditor.

[3] v. art. 1182 C. civ.; art. 272 N. C. proc. civ.

(*solvens*), pentru partea din creanță sa rămasă neplătită. Cu toate acestea, în cazul în care *accipiens*-ul s-a obligat față de *solvens* să garanteze suma pentru care a operat subrogația, cel din urmă va fi preferat (art. 1598 N.C.C.).

Efectele de continuitate ale subrogației personale exclud de principiu orice speculație, care e atașată tradițional însă cesiunii de creanță. Ceea ce înseamnă că subrogatul nu va putea cere plata de la debitor decât în măsura sau quantumul a ceea ce el a plătit creditorului inițial, aspect care e pus în evidență și de existența subrogației parțiale. Efectele subrogației se produc doar din clipa plății, ceea ce implică ca efectul translativ de creanță către *solvens* să se facă în acel moment, iar nu ulterior. Subrogație personală fără plată nu există, iar dacă o operațiune concretă ar purta o asemenea titulatură, natura ei juridică ar trebui căutată în altă parte, în funcție de intenția concretă a părților sale. Astfel, se va putea vorbi despre cesiune de creanță, preluare de datorie, poate chiar de o novație subiectivă sau o delegație.

Proba subrogației convenționale este supusă regimului de dovadă a contractului de drept comun, dominat de regula dovezii cu înscrisuri^[1]. Proba subrogației legale implica atât dovada plății făcute, cât și a faptului că *solvens*-ul se găsește într-una dintre împrejurările care justifică aplicarea art. 1596 N.C.C. Majoritatea împrejurărilor care întemeiază subrogația legală izvorăsc din acte juridice, caz în care se vor aplica regulile probatorii specifice actului juridic. Însă, cel puțin teoretic, s-ar putea admite orice mijloc de dovadă pentru proba faptului că *solvens*-ul ar fi moștenitorul debitorului primitiv. Dar practic, bănuim că subrogatului moștenitor i se va cere, dacă nu un certificat de moștenitor, cel puțin un certificat de calitate de moștenitor! În toate cazurile, când va fi vorba de înscrisuri, nu trebuie uitat că ele trebuie să aibă ambele dată certă, care se dovedește potrivit legii^[2].

Utilitatea practică a subrogației se leagă de efectul său translativ. Astfel, cine plătește datoria altuia se poate substitui în locul juridic al creditorului plătit. Din acest punct de vedere, subrogația asigură continuitatea juridică a raportului obligațional, cu beneficiul pentru *solvens* că doar subrogația îi conservă aceleași drepturi pe care le avea și creditorul inițial (*accipiens*). În plus, mai trebuie amintit că efectul translativ al subrogației nu operează decât prin plată și în măsura acesteia, înlăturându-se astfel din discuție și orice suspiciune de speculație patrimonială.

Drept tranzitoriu. Subrogația convențională rămâne supusă dispozițiilor legii în vigoare la data când a fost încheiată, pentru tot ceea ce privește încheierea, interpretarea, efectele, executarea și încetarea sa (art. 3 și art. 102 din Legea nr. 71/2011). Eventualele modificări ale acordului de subrogație, după intrarea în vigoare a noului Cod civil, vor observa regulile care guvernează regimul general al obligațiilor prevăzute de legea în vigoare la data modificării. Subrogația legală se va supune regulilor în vigoare la data la care s-a produs împrejurarea care o justifică. În plus, creanța transmisă prin subrogație, intervenită după data intrării în vigoare a noului Cod civil, își păstrează regimul stabilit de normele în vigoare la data nașterii creanței [art. 117 alin. (1) din Legea nr. 71/2011].

[1] v. art. 1171-1206 C. civ.; art. 259-304 N. C. proc. civ.

[2] v. art. 1182 C. civ.; art. 272 N. C. proc. civ.

Noul Cod civil nu aduce noutăți însemnate în această materie. Este de notat că noul Cod civil prevede expres subrogația parțială, ceea ce era oricum acceptat de doctrină și anterior, după cum noul Cod civil sistematizează și efectele subrogației. Cazurile subrogației legale sunt și în noul Cod civil identice cu cele prevăzute de vechiul Cod civil, dar spre deosebire de acesta, reiese acum clar că enumerarea din noul Cod civil este doar exemplificativă [art. 1596 (1) N.C.C.]. În noul Cod civil, spre deosebire de vechiul Cod civil, subrogația convențională consimțită de debitor încetează să mai fie un act autentic^[1]. Forma scrisă și data certă se cer în continuare pentru subrogațiile convenționale, dar nu ca exigențe *ad validitatem*, ci doar *ad opposabilitatem*.

2.2. Cesiunea de creanță (art. 1566-1592 N.C.C.; art. 1391-1398 C. civ.)

Contractul *inter vivos* prin care creditorul (*cedent*) transmite creanța sa unei alte persoane (*cesionar*) – fără concursul debitorului inițial (*cedat*), constituie o cesiune de creanță^[2]. Beneficiind și de o definiție legală (art. 1566 N.C.C.), cesiunea de creanță este o specie de contract translativ, al cărui titlu oneros sau gratuit nu ține decât de natura cesiunii, care trebuie cercetată *in concreto*. Din acest punct de vedere, alături de regulile speciale ale cesiunii – pe care le vom trece mai jos în revistă, regimul juridic al cesiunii de creanță se va completa și cu regulile concrete aplicabile vinderii sau donației, în funcție de specificul ei practic și concret. Înainte de toate însă, este de subliniat că întregul specific al cesiunii – ca figură juridică autonomă, izvorăște din faptul că obiectul acestui act translativ constă într-o creanță, iar nu într-un drept real, cum se întâmplă pentru orice vindere sau donație ordinară, care practic sunt cu mult mai frecvente decât cesiunea de creanță.

Existența cesiunii de creanță, care, dincolo de reglementarea legală, e posibilă datorită libertății contractuale, vine să sublinieze caracterul patrimonial al creanței, aspectul acesteia de valoare economică, ce poate fi strămutată dintr-un patrimoniu în altul, aproape ca un drept real. Obligația este un raport juridic (*vinculum juris*), dar cesiunea de creanță reliefează și pune în discuție nu atât relația obligațională în sine, ci dreptul de creanță, înțeles ca prestație patrimonială (art. 1164 N.C.C.). În niciun moment cesiunea de creanță nu neagă caracterul relațional al obligației, ci doar pune accentul pe latura activă, pe dreptul subiectiv patrimonial, care constituie conținutul raportului de obligație. În același timp, cesiunea de creanță nu constituie nici temei, nici argument pentru a considera că creanța ar constitui un bun, în sensul drepturilor reale, întrucât creditorul nu este proprietarul creanței, ci titularul ei, subiect al unei relații juridice care îi permite să obțină o prestație economică determinată. Din acest unghi, cesiunea de creanță nu este decât strămutarea valorii patrimoniale, concretizată în posibilitatea creditorului de a cere debitorului să preseteze comportamentul său specific datorat (*dare/facere*).

Sursa intelectuală a cesiunii de creanță se regăsește tot în dreptul roman și a fost acceptată ca posibilitate juridică doar în măsura în care acesta a renunțat la

[1] v. art. 1595 alin. (2) N.C.C. vs. art. 1107 pct. 2 C. civ.

[2] L. Pop, *Ființa obligațiilor*, op. cit., p. 223; C. Stătescu, C. Bîrsan, op. cit., p. 363; B. Fages, op. cit., p. 523; M. Fabre-Magnan, op. cit., p. 521.

viziunea strictă de *vinculum juris* a obligației civile. Inițial, paliativele care au fost folosite pentru transportul creanței erau de natura novației sau țineau de mandat (*procuratio in rem suam*). În dreptul bizantin, cesiunea se apropie mai mult de mecanismul tehnic pe care îl cunoaștem astăzi, caracterul ei irevocabil fiind legat de notificarea debitorului cedat.

Tipologia cesiunii de creanță ar permite, mai ales după criteriul funcțiilor sale, o grupare în două clase^[1]. Prima, care justifică în definitiv plasarea cesiunii printre mijloacele de transmitere a obligațiilor, este cea clasică și sugerată de titulatura sa. Astfel, cesiunea de creanță este un instrument, un mijloc de strămutare a creanței de la cedent la cesionar. A doua, valorifică cesiunea prin efectele sale, care pot fi exploatate ca un mijloc de garantare a executării unei alte obligații. Aceasta poartă uneori numele de *cesiune fiduciară* de creanță, iar noul Cod civil^[2] ne oferă un exemplu de cesiune fiduciară în art. 2398-2408. Cesiunea fiduciară e încheiată fără preț, dar și fără vreo intenție liberală. În fond, cesiunea fiduciară este făcută către cesionar cu scopul de a i se garanta acestuia plata unei alte creanțe, pe care acesta o are în contra unui terț sau chiar a cedentului. Dacă această creanță – independentă de cea cesionată, e plătită cesionarului, cel din urmă va fi ținut să restituie cedentului creanța fiduciar cesionată. Dacă însă plata nu e făcută, cesionarul poate cere executarea creanței dobândite prin cesiune. În fine, funcțiile cesiunii se pot explica simplu prin efectele concrete ale acesteia. De notat: ceea ce generează aceste deosebiri, între cesiunea translativă și cea fiduciară, ar fi tocmai cauza juridică a cesiunii. Deci, rămâne de analizat intenția părților cesiunii, pentru a decela dacă acestea au urmărit un transport de creanță sau doar constituirea unei garanții prin încheierea respectivei cesiuni de creanță. În rândurile de mai jos ne vom referi exclusiv la cesiunea translativă de creanță.

Natura juridică a cesiunii de creanță este, deci, de contract translativ de drepturi, care produce efectele doar *inter vivos*, deoarece transmisiunile succesoriale de creanțe ascultă de regulile speciale de la moștenire [art. 1282 alin. (1) N.C.C.]. Dacă cesiunea de creanță este o operațiune juridică oneroasă, ea va descrie o speculație juridică, atunci când transmisiunea creanței se face la un preț mai mic decât valoarea nominală a obligației, cesionarul având însă dreptul să ceară de la debitor plata întregii creanțe, iar nu numai cât s-a plătit cedentului. Dacă nu se plătește un preț, ci se dă un bun la schimb cu creanța, se vor compara valoarea celor două și speculația va exista doar dacă valoarea bunului e mai mică decât valoarea nominală a creanței. Tradițional, dreptul civil a privit cu ostilitate orice speculație, iar cesiunea oneroasă de creanță reprezenta singurul caz de speculație îngăduit *de lege lata* în vechiul Cod civil, contraponderea speculației regăsindu-se în reglementarea retractului litigios (art. 1401-1404 C. civ.), dispărut din peisajul noului Cod civil și oricum prohibit în materie comercială (art. 45 C. com.).

---

^[1] Noul Cod civil mai prevede cesiunea de creanță și ca mod de dare în plată (art. 1493 N.C.C.), după cum efectul validării popririi prin hotărâre judecătorească este tot cel al unei cesiuni de creanță (art. 781 N. C. proc. civ.).

^[2] Anterior noului Cod civil, art. 85 din Legea nr. 99/1999 prevedea o asemenea cesiune cu funcție de garanție; Legea nr. 99/1999 a fost însă abrogată prin art. 230 din Legea nr. 71/2011.

Condițiile juridice pe care cesiune trebuie să le îndeplinească, pentru a-și produce efectele specifice, sunt în mod esențial legate de (2) obiectul cesiunii, (1) convenția cu efect translativ de creanță și (3) voința debitorului inițial, care acum este cedat. După cum spuneam, (1) cesiunea nu este decât un contract cu efect translativ, al cărui efect de strămutare se referă nu la un bun, ci la o creanță. Contactul este consensual (art. 1573 N.C.C.) și el trebuie să îndeplinească condițiile de validitate generale de care ascultă orice act juridic, la care se adaugă condițiile speciale ale convenției prin care cesiunea concretă ia naștere. Deși această regulă era firească, legiuitorul a ținut să o consacre *in terminis* (art. 1567 N.C.C.).

(2) Obiectul cesiunii de creanță constituie, în fond, elementul care imprimă caracteristici esențiale actului translativ omonim. Tradițional, sunt cesibile orice creanțe civile^[1] prezente ori viitoare (art. 1572 N.C.C.), dar privesc *ut singuli*, deoarece cesiunea de creanță este una cu titlu particular. Aceasta nu înseamnă însă că strămutările universale sau cu titlu universal de creanțe ar fi imposibile, ci doar că acestora nu li se vor aplica regulile speciale de la cesiunea de creanță [art. 1566 alin. (2) lit. b) N.C.C.]. Cesiunea de creanță a fost întotdeauna un mecanism translativ care privea doar creanțele obișnuite, de unde rezultă că cele constatate prin titluri negociabile, precum și drepturile intelectuale (de autor, mărci, brevete etc.) au reguli aparte de transmisiune. Din acest punct de vedere, noul Cod civil nu se abate mult de la regula clasică, proprie și vechiului Cod civil.

Noul Cod civil cuprinde o secțiune consacrată creanțelor constatate prin titluri ce constituie valori mobiliare și efecte de comerț (art. 1587-1592), titluri cărora nu li se aplică regulile cesiunii de creanță. Noul Cod civil a păstrat și clasificarea clasică a titlurilor de valoare (art. 1588). Astfel, aceste titluri, clasificate după mijloacele folosite la strămutarea lor, sunt fie nominative – care circulă prin act plus înscrierea într-un registru special, fie titluri la ordin – care circulă prin gir cambial, fie titluri la purtător – care circulă prin înmânarea titlului ce conține creanța. Ceea ce este de reținut ar fi că circulația titlurilor de valoare este reglementată de legi speciale, lor neaplicându-li-se regulile stabilite de noul Cod civil la cesiunea de creanță.

Dacă regula este că orice creanță, inclusiv una litigioasă, poate fi cesionată, există și restricții. Astfel, creanțele „declarate prin lege netransmisibile” [art. 1569 alin. (1) N.C.C.], cele *intuitu personae*, ori creanțele indisponibilizate convențional nu pot constitui obiectul unei cesiuni. În acest din urmă caz, totuși cesiunea va produce efecte dacă debitorul renunță la inalienabilitatea creanței ori dacă aceasta nu era cunoscută de cesionar. În toate cazurile, cesiunea unei creanțe pecuniare este posibilă (art. 1570 N.C.C.). În fine, cesiunea poate să fie doar parțială, dacă obligația transmisă este divizibilă (art. 1571 N.C.C.).

(3) Voința debitorului inițial, care este numit în materia cesiunii *debitor cedat*, strălucește prin lipsa ei de importanță în mecanismul de încheiere a cesiunii de creanță. Consimțământul debitorului cedat este irelevant pentru încheierea validă a cesiunii. Debitorului cedat trebuie totuși să i se aducă la cunoștință cesiunea, pentru ca aceasta să fie eficientă juridic, adică pentru ca debitorul cedat să fie obligat la plată către cesionar, iar nu către cedent (creditorul său inițial). Prin urmare,

[1] Adică neconstatate prin titluri negociabile, ori efecte de comerț.

voința debitorului este doar o condiție de eficiență, de regăsit la momentul executării cesiunii, iar nu la cel al încheierii ei. În consecință, cesiunea de creanță este *de lege lata* un contract încheiat între cedent și cesionar, iar nu o operațiune juridică triunghiulară, care să presupună un acord trilateral între cedent, cesionar și cedat. Toate acestea nu exclud posibilitatea practică ca la încheierea cesiunii să participe și debitorul care va fi cedat. În această situație, cesiunea va fi opozabilă cedatului de la momentul încheierii ei, iar nu de la data săvârșirii formalităților de opozabilitate a cesiunii. Prin excepție, consimțirea debitorului la cesiune este necesară în cazul înstrăinării unei creanțe inalienabile convențional, ca rezultat al înțelegerii anterioare dintre creditor (cesionar) și debitor (cedat) [art. 1570 alin. (2) lit. a) N.C.C.], caz în care contractul va fi triunghiular. Tot ca o excepție, ar trebui amintită și situația cesiunilor de creanțe legate „în mod esențial de persoana creditorului” [art. 1573 alin. (2) N.C.C.], când se cere din nou consimțământul debitorului la încheierea actului de strămutare a creanței *intuitu personae*.

Pentru a-și produce efectele specifice, cesiunea va trebui făcută opozabilă debitorului cedat, iar legea prevede că aceasta se poate produce fie prin comunicarea, fie prin acceptarea cesiunii de către cedat (art. 1578 N.C.C.). Comunicarea și acceptarea din noul Cod civil au înlocuit notificarea^[1] și acceptarea cesiunii de creanță din vechiul Cod civil (art. 1393 C. civ.), fără ca între ce le două reglementări să existe deosebiri de esență. **Comunicarea** este o înștiințare realizată în scris, care indică creanța cedată și identifică cesionarul, precum și invitația ca creanța să fie plătită acestuia, iar nu cedentului. Formal, comunicarea e un înscris ce parvine debitorului cedat. În plus, comunicarea cesiunii trebuie să fie însoțită și de dovada scrisă a cesiunii, pentru ca ea să își producă efectele caracteristice de înștiințare. Comunicarea poate fi făcută tot într-o dată cu cererea de chemare în judecată a debitorului pentru plată, dar, în acest caz, cedatul nu datorează cheltuieli de judecată dacă va face plata până la primul termen de judecată. Aceeași formalitate a comunicării este cerută și pentru ca cesiunea să fie opozabilă și fideiusorului (art. 1581 N.C.C.). Sunt în drept să facă comunicarea cesiunii fie cedentul, fie cesionarul, în cel din urmă caz, debitorul cedat poate să îi ceară acestuia dovada scrisă a cesiunii.

Același efect de opozabilitate îl produce și **acceptarea** cesiunii de debitorul cedat, făcută printr-un act cu dată certă [art. 1578 alin. (1) lit. a) N.C.C.]. De observat că acceptarea în vechiul Cod civil trebuia făcută prin act autentic [art. 1393 alin. (2) C. civ.], în timp ce noul Cod civil nu cere decât un înscris cu dată certă. Deși legea nu o cere, pentru a se evita practic discuțiile cu privire la succesiunea în timp a actelor, și eventuale contestații asupra datei comunicării sau acceptării cesiunii, practic ar fi important – dacă celeritatea afacerilor nu o împiedică, ca aceste formalități să se realizeze prin executorul judecătoresc. Deși regulile cesiunii de creanță nu se vor aplica dacă în speță va fi vorba despre o transmisiune a unei universalități de creanțe [art. 1566 alin. (2) lit. b) N.C.C.], noul Cod civil consacră (bizar) regula că,

[1] Acest cuvânt este totuși folosit și în noul Cod civil, v. art. 1573 alin. (1) și art. 1575 N.C.C. Evident că juridic nu are nicio importanță dacă numim înștiințarea respectivă *notificare* sau *comunicare*.

opozabilitatea față de terți a unei asemenea cesiuni se va face prin înscrierea cesiunii în AEGRM, în timp ce față de cedat e suficientă comunicarea ei (art. 1579).

În cazul în care există mai mulți cesionari succesivi ai aceleiași creanțe, va fi considerat primul dobânditor, cesionarul care a îndeplinit formalitățile de **înscriere** a cesiunii la AEGRM [art. 1583 alin. (2) N.C.C.]. Din toate cele spuse, rezultă că noul Cod civil a preferat un sistem dual de publicitate, în sensul că acceptarea (sau comunicarea) îl au ca destinatar doar pe debitorul cedat, în timp ce înscrierea cesiunii o va face opozabilă *erga omnes*^[1].

Efectele juridice ale cesiunii de creanță pot fi așezate pe două paliere distincte: primul privește efectul specific al operațiunii juridice concrete prin care se realizează cesiunea (vindere, donație, schimb etc.), iar al doilea palier cuprinde efectele caracteristice atașate faptului că avem de-a face cu o transmisiune de creanță. Primul palier nu interesează aici, deoarece se vor produce efectele speciale ale contractului concret prin care cesiunea prinde viață (vindere, donație etc.). Aici singura chestiune pedantă ar fi de știut dacă efectul translativ este generat de aceste contracte concrete sau ar trebui atașat cesiunii. Din formularea art. 1566 alin. (1) și 1568 N.C.C. poate rezulta că noul Cod civil consacră o fizionomie distinctă cesiunii, ea nemaifiind o simplă aplicație a regulilor de la celelalte convenții speciale translative, cum era cazul în vechiul Cod civil; de unde rezultă că cesiunea în sine ar produce efectul translativ de creanță. Practic, ultima chestiune e mai puțin importantă, ceea ce contează este să trecem în revistă efectele specifice cesiunii, care sunt atașate realității că ea poartă nu asupra unui bun obișnuit, ci asupra unei creanțe. Clasic, efectele cesiunii sunt analizate distinct, după cum este vorba de raporturile (1) între părțile ei sau față de (2) terții specifici ai cesiunii de creanță.

Astfel, (1) **între părțile cesiunii** se va realiza efectul translativ al valorii reprezentate de creanță, strămutându-se deci creanța de la cedent la cesionar, cel din urmă putând să facă deja și acte de conservare a creanței primite (art. 1575 N.C.C.). Odată cu creanța, se strămută cesionarului și „drepturile de garanție și toate celelalte accesorii ale creanței cedate” [art. 1568 alin. (1) lit. b) N.C.C.; art. 1396 C. civ.]; accesorii, cum ar fi dobânzile produse deja de creanța cedată (art. 1576 N.C.C.). Important de amintit e că, dacă părțile nu dispun altfel, efectul translativ al cesiunii se produce de la data încheierii acesteia, iar nu de la data opozabilității ei față de terți. Luând în considerare acest efect de translație a creanței și a accesoriilor sale, cesiunea de creanță este prezentată ca o modalitate de transfer a obligațiilor, care asigură continuitatea juridică creanței, întrucât ceea ce avut autorul (cedentul) se va regăsi intact în patrimoniul dobânditorului cu titlu particular (cesionarul). Cesionarul este noul creditor, care va putea să ceară executarea creanței dobândite la valoarea ei nominală, indiferent dacă și cât a plătit pe ea, după cum se va bucura de toate garanțiile inițial atașate creanței, pe care le va putea executa, dacă e cazul. Totuși, pentru a executa pe fideiutor, cesionarul va trebui să îi facă mai întâi opozabilă cesiunea – prin comunicare sau acceptare (art. 1581 N.C.C.), iar dacă va fi vorba despre un gaj cu deposedare, proprietarul bunului ga-

^[1] Minus debitorul cedat (...).